

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Wojtyna J.: Udział poszczególnych dzielnic Polski w handlu z Niemcami

Źródło:

Górnośląskie Wiadomości Gospodarcze Rok 4 1927 nr 8/9, strony 15-17

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

Minister
Edukacji i Nauki

Spółeczna
Odpowiedzialność
Nauki

odpowiednie premjowanie ich, udzielanie pomocy kredytowej i wzorowych pomieszczeń dla drobiu, wprowadzenie za wzorem Danii uproszczonego systemu rachunkowości zezwalającej hodowcom i komisjom konkursowym na cenę, w jakiej mierze poprawiła się dochodowość produkcji, wreszcie objęcie całego kraju siecią instruktorów i konsultentów fachowych, którzy napewno skuteczniej przyczynią się do melioracji produkcji i wywozu, niż kontrolne organy biurokratyczne, które w myśl projektu rozporządzenia Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych badać mają jakość jaj przeznaczonych na wywóz i „zatrzymywać ich transporty, o ile stwierdza, iż nie odpowiadają warunkom rozpróżdzenia”. Nie zapoznajemy oczywiście, iż obok hodowcy także i handel wymaga u nas znacznych jeszcze zabiegów wychowawczych. Stwierdzając liczne niedomagania w tej dziedzinie, nie sądzimy jednak, iż system koncesyjny podniesie etykę kupiecką i zastąpi brak wyrobienia kupieckiego, ponadto zaś, że zapewni on dobór lepszego, niż dotychczas elementu ludzkiego, trudniejsza-

cego się eksportem. Jeśli idzie zresztą o niedomagania elementu ludzkiego, nie możemy powstrzymać się od przytoczenia opinii, którą z naciskiem wypowiada Konsulat Generalny R. P. w Berlinie, a mianowicie, że ze wszystkich stron dochodzą go zażalenia, że z konieczności szybkiego obrotu w przewozie takich towarów jak jaja, nie zdają sobie sprawy — poszczególni funkcjonariusze i organy kolejowe w Polsce. Nie chcemy oczywiście uogólniać i tej uwagi, nie należy jednak z drugiej strony także w zbyt czarnych kolorach malować niedomagań charakteryzujących naszego eksportera.

Będąc wszyscy w zgodzie co do tego, iż konieczna jest standaryzacja wywozu ważniejszych płodów rolnych musimy jednak zrozumieć, iż dążyć do niej wypada drogami naturalnymi, sztuczną bowiem i przymusową reglamentacją eksportu nie można za jednym pociągnięciem pióra wprowadzić ulepszeń jakościowych, które mogą być tylko wynikiem długoletniej systematycznej i należytej przemysłowej pracy organicznej.

Dr. H. Sand.

Udział poszczególnych dzielnic Polski w handlu z Niemcami

Istotą stosunku wzajemnego Polski i Niemiec jest sprzeczność między tendencjami politycznymi i naturalnym układem warunków gospodarczych. Politycznie obydwa państwa od wieków zwalczają się, a gospodarczo od czasu uprzemysłowienia Niemiec silnie ku sobie ciągną. Zbytne gospodarcze wiązanie się z silniejszym przeciwnikiem osłabiłoby polityczną pozycję i odporność Polski w wypadku otwartego konfliktu. Dopóki więzy finansowe są dość luźne, tak długo obustronny obrót handlowy będzie najlepszym sprawdzianem gospodarczego ciężenia obydwu krajów ku sobie. Należy też przypuszczać, że statystyka obrotów towarowych będzie kiedyś jednym z poważnych argumentów dyplomatycznych w zabiegach Niemiec o rewizję naszych granic zachodnich. Argument ten miałby oczywiście największą siłę w odniesieniu do Górnego Śląska. Dochodzimy zatem do przekonania, że statystyka obrotu towarowego między poszczególnymi dzielnicami naszymi a Niemcami nie może nie budzić zainteresowania. Pobiezną próbę w tym kierunku podejmujemy na podstawie statystyki niemieckiej, ponieważ statystyka polska nie dostarcza do tego rodzaju badań dostatecznych materiałów.

Ogólny obrót towarowy poszczególnych dzielnic Polski z Niemcami przedstawiał się jak następuje:

B. zabór rosyjski i austriacki:

Rok	Wywóz w 1000 R. M.	Przywóz
1923	85,3	144,3
1924	97,2	168,9
1925	155,0	188,7

Górny Śląsk:

Rok	Wywóz w 1600 R. M.	Przywóz
1923	350,8	148,0
1924	237,9	237,8
1925	150,6	90,4

Dzielnica Poznańska i Pomorze:

Rok	Wywóz w 1000 R. M.	Przywóz
1923	34,6	30,4
1924	66,1	36,7
1925	123,4	52,7

W. M. Gdańsk:

Rok	Wywóz w 1000 R. M.	Przywóz
1923	18,5	73,5
1924	55,4	96,3
1925	28,6	90,8
1926	22,0	69,3

Z cyfr tych widzimy wzrost wywozu w b. zaborze rosyjskim i austriackim o blisko 200 proc., w porównaniu z 1923 r., a w dzielnicy Poznańskiej z Pomorzem o blisko 300 proc. Gdańsk wywiózł w r. 1926 tylko około 20 proc. więcej, niż w r. 1923. Spadek wywozu nastąpił tylko na Górnym Śląsku i to bardzo poważny, bo o blisko 60 proc.

Największe znaczenie mają dla nas oczywiście cyfry dotyczące Górnego Śląska. Widzimy z nich, że idea konwencji genewskiej realizuje się, bo Śląsk Polski uniezależnia się od Niemiec. Jest to nie tyle zasługą polityki polskiej, która kierowała się w tym wypadku dużym oportunizmem, lecz przede wszystkim zasługą Niemców. Polska nigdyby się nie odważyła na posunięcia tak radykalne, jakie przyniosła wojna celna. Wprawdzie już przed wojną celna istniała silna tendencja do rozluźnienia stosunków gospodarczych Górnego Śląska z Niemcami, bo wywóz spadł z 350 milj. RM. w r. 1923 na 238 milj. w roku następnym, lecz decydującą rolę w historii Śląska wima odegrać dopiero wojna celna. Dowiodła ona, że przyszłość Górnego Śląska nie leży na zachodzie. Co więcej, wojna celna dowiodła, że nawet Górny Śląsk niemiecki ciąży przede wszystkim na Wschód. Kto śledzi skutki wojny celnej na Górnym Śląsku niemieckim, kto pozna położenie niemieckiego przemysłu górnośląskiego i jego niemoc konkurencyjną wobec przemysłu zachodnich Niemiec, ten zrozumie pomyłkę tych, którzy wojnę celną wywołali. Jeśli polski Śląsk przeżywa trudności, to nie są one większe, niż na Śląsku niemieckim. Różnica jest jednakże ta, że polski przemysł górnośląski przystosowuje się do sytuacji i przegrupowuje, a niemiecki czeka na otwarcie granicy polskiej, bo rynek wewnętrzny jest dla niego dostępny tylko w skromnych rozmiarach.

Przywóz wzrósł o 41 milj. w b. zaborze rosyjskim i austriackim, i o 32 milj. m. dzielnicy zachodniej; a obniżył się z 148 milj. na 90,5 milj. na Górnym Śląsku — oraz nieco w Gdańsku. Już te najogólniejsze dane wskazują, że wojna celna toczy się przede wszystkim na terenie Górnego Śląska, i zapewne głównie o Górny Śląsk.

Rozdrobnienie tych ogólnych cyfr na szczegóły rzuci nam więcej światła na udział poszczególnych dzielnic w handlu z Niemcami (tabela na str. 16).

W skromnym naogół wywozie żywych zwierząt zainteresowana jest najwięcej dzielnica Poznańska i Pomorze. — Również środków żywności i napojów najwięcej wywoziły nasze rolnicze prowincje zachodnie. W obydwóch tych pozycjach nastąpił w 1925 r. silny wzrost. Drugie miejsce zajmuje b. zabór rosyjski i austriacki w 55 proc. mniej więcej w porównaniu z wywozem z prowincji zachodnich. Wywóz z tej części Polski cechuje ta sama tendencja zwykła.

Surowców i półfabrykatów najwięcej dostarczał Niemcom przed wojną celną Górny Śląsk, oczywiście dzięki węglowi; w 1925 r. jego miejsce zajął zabór rosyjski i austriacki dzięki wzrostowi wywozu drzewa. Wywóz tej grupy arty-

kulów z prowincyj zachodnich stanowi mniej więcej połowę wywozu z b. zaboru rosyjskiego i austriackiego. Tendencję zniżkową o silnem napięciu wykazuje Górny Śląsk i mało widoczną Gdańsk. Pozostałe części Polski wykazują wzrost o jakieś 80 proc.

	Wywóz		Przywóz	
	w 1000 R. M.			
	1924	1925	1924	1925

B. zabór rosyjski i austriacki:

Żywe zwierzęta	214	2 731	15	12
Srodki żywności i napoje	17 218	34 413	8 546	30 128
Surowce i półfabrykaty	62 098	108 567	31 961	45 049
Gotowe wyroby	17 582	9 327	128 393	113 509

Górny Śląsk:

Żywe zwierzęta	9	435	92	73
Srodki żywności i napoje	3 090	5 638	8 442	20 444
Surowce i półfabrykaty	166 980	99 721	30 205	31 797
Gotowe wyroby	67 037	44 397	59 087	38 215

Dzielnica Poznańska i Pomorze:

Żywe zwierzęta	1 730	7 582	147	94
Srodki żywności i napoje	30 271	59 361	1 401	6 689
Surowce i półfabrykaty	32 482	55 205	6 961	11 258
Gotowe wyroby	1 665	1 279	28 209	34 170

W. M. Gdańsk:

Żywe zwierzęta	512	965	162	68
Srodki żywności i napoje	5 356	7 589	14 116	12 674
Surowce i półfabrykaty	17 873	15 671	6 401	7 763
Gotowe wyroby	31 189	2 822	75 445	70 182

Wyrobow gotowych najwięcej wywoził Górny Śląsk, drugie miejsce w r. 1924 zajmował dzięki zamówieniom w stocznjach Gdańsk, a normalnie zajmuje je b. zabór rosyjski i austriacki. Pomorze i Poznańskie odgrywa tu minimalną rolę — mniejszą, niż w normalnych latach Gdańsk. Pomijając Gdańsk, stwierdzić należy największy procentowy spadek wywozu wyrobów gotowych w b. zaborze rosyjskim i austriackim.

Przywóz z Niemiec w grupie pierwszej nie ma znaczenia. Przywóz artykułów z grupy drugiej tj. środków żywności i napojów odgrywał poważną rolę. Miarodajnym może być dla nas jednakże tylko 1924 rok, bo na przywozie z 1925 r. bardzo silnie odbił się nieurodzaj. Najwięcej przywoził w r. 1924 Gdańsk, drugie miejsce zajmował b. zabór rosyjski i austriacki, i także same prawie miejsce zajął Górny Śląsk. Nieurodzaj w r. 1925 najbardziej odbił się na przywozie do b. zaboru rosyjskiego i austriackiego, jeśli o ilości bezwzględne chodzi, a najbardziej na Poznańskim i Pomorzu, jeśli chodzi o cyfry stosunkowe. Normalnie ta ostatnia dzielnica przywozi z Niemiec znikome ilości artykułów żywności.

Na przywozie surowców i półfabrykatów wojna celna nie odbiła się, bo we wszystkich częściach Polski obserwujemy jego wzrost w r. 1925. Najwięcej przywozi b. zabór rosyjski i austriacki, prawie tyleż samo w r. 1924 a o 30 proc. mniej w r. 1925 Górny Śląsk, trzecie miejsce zajmuje Pomorze i Poznańskie, a ostatnie Gdańsk. W b. zaborze rosyjskim i austriackim przywóz w tej grupie wzrósł w r. 1925 mniej więcej o 1/2, a w pozostałych częściach państwa utrzymał się na tym samym prawie poziomie.

Najpojemniejszym rynkiem zbytu dla niemieckich wyrobów gotowych w Polsce jest b. zabór rosyjski i austriacki. Drugie miejsce — oczywiście dzięki pośrednictwu handlowemu — zajmuje Gdańsk, trzecie Górny Śląsk, a ostatnie prowincja Poznańska i Pomorze. Spadek przywozu w tej grupie towarów widoczny jest we wszystkich dzielnicach, a zwłaszcza na Górnym Śląsku, z wyjątkiem Poznańskiego i Pomorza, gdzie nastąpił wzrost o około 20 proc.

Dla uzupełnienia obrazu podamy jeszcze najważniejsze artykuły, wymieniane między poszczególnymi dzielnicami Polski a Niemcami, uwzględniając pozycje powyżej 1 milj. RM. (w milj. RM.).

B. zabór rosyjski i austriacki:

	WYWÓZ	
	1924	1925
Konie	0	1 291
Kartofle	2 242	2 386
Kakao	530	1 160
Jaja	12 215	27 545
Wełna	2 725	3 660
Bawełna	2 635	2 795
Skóry niegotowe	111	3 250
Futra	1 934	2 101
Pierz i szczecina	6 283	7 759
Nasiona	3 467	3 467
Makuchy itp.	1 309	3 087
Drzewo użytkowe i budowlane	18 382	47 206
Drzewo da przeróbki na masę	11 762	17 691
Produkty destylacji węgla	9 318	11 022
Przędza wełniana	1 371	4 306
Parafina itp.	1 308	627

	PRZYWÓZ	
	1924	1925
Ryż	3 642	6 715
Mąka	329	12 426
Ryby	2 990	2 166
Tłuszcze	450	1 147
Wełna	5 535	8 426
Bawełna	17 980	25 466
Przędza wełniana	885	2 266
„ bawełniana	1 082	775
Skóry gotowe	6 787	3 242
Wyroby skórzan	1 327	1 597
Futra	23 693	9 088
Wyroby kauczukowe	1 512	1 138
„ celoidowe i galalitowe	1 269	758
Filmy	1 017	403
Papier i wyroby	3 085	4 733
Książki, nuty itp.	1 242	1 536
Farby itp.	3 411	4 863
Inne wyroby	7 841	7 352
Wyroby porcelanowe i gliniane	1 345	993
Szkło	3 003	3 512
Kotły i części maszyn	2 549	2 644
Wyroby nożownicze	2 179	1 230
„ miedziane	3 668	4 259
Maszyny włókiennicze	5 780	4 874
Obrabiarki	2 116	2 935
Inne maszyny nieelektryczne	6 582	9 148
Maszyny elektryczne	726	1 347
Artykuły elektrotechniczne	4 779	6 277
Rowery	893	1 796
Zegary, instrumenty muzyczne i inne wyroby precyzyjne	4 602	4 292

W pozycjach powyższych uderza wzrost wywozu skór surowych i półgotowych, przędzy i drzewa, oraz wzrost przywozu — poza żywnością — surowców włókienniczych i maszyn.

Spadek uwidocznił się poważniej w przywozie skór gotowych i futer.

Górny Śląsk:

Spadek wywozu poza węglem najsilniej się uwydatnił w pozycji rudy cynkowej, żelaza, blachy i drutu, szyn kolejowych, futer i przędzy.

Wzrost wywozu obserwujemy szczególnie w pozycjach cynku, celulozy, mięsa i rud ołowianych.

W przywozie wahania są nie tak silne. Wzrost nastąpił w pozycji rudy cynkowej i innych rud oraz niektórych artykułów żywnościowych, spadek zaś w bardzo wielu pozycjach, a szczególnie w pozycji rudy żelaznej, tkanin wełnianych i bawełnianych, konfekcji, skóry wyprawionej, chemikalii itd.

	WYWÓZ	
	1924	1925
Mięso i wyroby mięsne	1 190	3 712
Futra surowe	1 177	67
Drzewo użytkowe i budowlane	4 169	5 463
Celuloza	804	3 331
Węgiel, Koks itp.	112 101	35 083
Produkty destylacji węgla	5 297	5 401
Surowce i półfabrykaty ceramiczne	13 93	1 634
Rudy cynkowe	69 24	1 029
" ołowiane	67 49	8 331
Cynk	15 511	33 993
Zelazo surowe	56 87	462
Przędza wełniana	10 437	6 221
Farby itp.	3 034	2 091
Inne wyroby chemiczne	4 020	2 066
Rury i walce	3 121	2 383
Zelazo sztabowe i formowane	13 550	5 821
Blacha i drut	92 84	5 548
Szyny kolejowe	38 09	931
Różne artykuły z metali miedzi i innych	15 112	15 470

	PRZYWÓZ	
	1924	1925
Owies	1	2 710
Makuchy	94	1 431
Mąka	291	1 729
Bawełna	3	1 814
Sole potasowe	1 836	3 936
Przędza bawełniana	2 008	2 111
Wyroby skórzanego	694	1 159
Papier	701	1 304
Kotły i części maszyn	841	1 102
Wyroby miedziane	1 102	1 816
Maszyny rolnicze	1 064	1 723
" nonelektryczne	2 842	3 800
Artykuły elektrotechniczne	726	1 547
Samochody	664	1 248

Zmiany uwidocznione w powyższej tabelce na specjalną uwagę nie zasługują.

W. M. Gdańsk:

	PRZYWÓZ	
	1924	1925
Owies	0	1 376
Mąka	1 029	12 388
Ryby	2 498	1 221
Tłuszcze	608	1 066
Produkty destylacji węgla	1 209	1 372
Surowce i półfabrykaty ceramiczne	2 535	2 736
Ruda żelazna	2 684	1 246
Ruda cynkowa	1 793	3 365
Inne rudy	1 432	2 902
Zelazo	10 186	9 511
Aluminijs	1 016	1 870
Tkaniny wełniane	1 119	347
" bawełniane	4 005	16 94
Konfekcja	1 823	699
Skóra wyprawiona	3 695	2 175
Parafina	1 480	961
Wyroby kauczukowe	1 176	754
Papier	1 362	1 449
Wyroby chemiczne	5 441	2 329
Rury	1 329	534
Kotły i części maszyn	2 819	1 692
Wyroby miedziane	1 206	1 213
Maszyny	5 834	4 041
Materiały elektrotechniczne	3 264	2 884

Poznańskie i Pomorze:

	WYWÓZ	
	1924	1925
Zyto	1 975	7
Jęczmień	3 864	1 779
Kartofle	6 679	1 517
Strączkowe	894	1 137
Jarzyny	6 851	1 614
Mięso	4 545	30 014
Masło	30	1 129
Jaja	909	1 836
Wełna	767	1 049
Konopie, len, juta	940	1 072
Nasiona	2 679	3 877
Makuchy	2 837	5 348
Drzewo budowlane i użytkowe	22 785	38 826
Drzewo do przeróbki na masę	54	1 017

	PRZYWÓZ	
	1924	1925
Cukier	692	1 645
Sery	605	1 835
Wełna	2 785	1 052
Pierze i szczecina	2 228	1 555
Nasiona	3 312	2 185
Drzewo	4 226	6 105
Statki itp.	28 320	58

Rola Gdańska w wywozie naszym opiera się, jak stąd widzimy, głównie na budownictwie okrętowym. Inaczej jest z przywozem dzięki specjaln. funkcji pośrednika, jaką Gdańsk pełni w stosunku do reszty obszaru celnego.

	PRZYWÓZ	
	1924	1925
Ryż	3 338	1 762
Mąka	200	1 652
Cukier	4 474	456
Ryby	1 245	759
Tłuszcze	2 040	3 733
Miedź	502	1 835
Przędza wełniana	1 121	1 359
" bawełniana	1 084	1 339
Tkaniny jedwabne	1 203	457
" wełniane	4 110	2 266
" bawełniane	9 096	5 733
Konfekcja	5 503	1 775
Skóra	1 940	1 545
Wyroby skórzanego	4 651	3 841
Futry	1 224	1 112
Meble	1 585	1 920
Wyroby kauczukowe	1 169	1 098
Papier	3 051	3 632
Chemiczalia	2 821	2 595
Porcelana itp.	1 118	852
Szkło	1 464	969
Kotły i części maszyn	1 128	1 602
Wyroby miedziane	1 988	2 014
Maszyny	4 449	5 128
Artykuły elektrotechniczne	3 319	3 741
Rowery	827	1 311
Statki itp.	202	6 117

Analogicznej statystyki dotyczącej 1926 r. nie posiadamy. Wiemy jednak skądinąd, że najbardziej oparte niegdyś o Niemcy gałęzie naszej produkcji, jak górnictwo węglowe, przemysł żelazny, cynkowy, drzewny, rolnictwo itd. porobiły w ciągu 1926 r. olbrzymie postępy w kierunku niezależnienia się od sąsiada zachodniego.

J. Wojtyła

Najważniejszymi pozycjami wywozowymi tych prowincji są następujące artykuły: drzewo, mięso, kartofle, jarzyny. Mimo wojny celnej wywóz drzewa, makuchów, nasion, jaj, masła i mięsa wzrósł niekiedy bardzo poważnie. Spadek wywozu zboża przypisać należy nieurodzajom.